

Etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum

Beslut

1. Energimarknadsinspektionen (Ei) godkänner Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum, se bilaga 1, med de ändringstillägg som framgår i bilaga 2.
2. Svenska kraftnät ska både enskilt och tillsammans med berörda systemansvariga för överföringssystemen, efterleva genomförandeplanen i förslaget till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum.
3. Beslutet gäller under förutsättning att samtliga berörda tillsynsmyndigheter fattar ett beslut med samma innebörd.
4. Detta beslut kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Beskrivning av ärendet

Ansökan

Den 2 juli 2020 inkom Svenska kraftnät med en ansökan om att Ei ska godkänna förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum i enlighet med artikel 35.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (förordning 2019/943). Av ansökan framgår att den är gemensamt framtagen av de nordiska systemansvariga för överföringssystem Svenska kraftnät, Energinet.dk (Energinet), Fingrid Oyj (Fingrid) och Kraftnät Åland. Även Statnett SF (Statnett) har deltagit i framtagandet.

I ansökan har Svenska kraftnät bland annat föreslagit att det nordiska regionala samordningscentrumet ska etableras i Köpenhamn, Danmark som ett danskt aktiebolag. Enligt förslaget ska Energinet, Fingrid, Svenska Kraftnät och Statnett

gemensamt och till lika delar äga bolaget. Kraftnät Åland ska genom avtal delta med begränsade rättigheter i det regionala samordningscentrumet. Eftersom förordning 2019/943 ännu inte har antagits och genomförts i Norge innebär förslaget också att Statnett deltar i det regionala samordningscentrumet genom avtalsmässiga arrangemang.

Samordning och ärendets handläggning

I enlighet med artikel 6.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) ska ett beslut fattas inom sex månader efter att tillsynsmyndigheten, eller i förekommande fall, efter att den sista berörda tillsynsmyndigheten tagit emot ansökan. EV tog emot ansökan den 16 juli 2020 och därför skulle beslut ursprungligen fattas senast 16 januari 2021.

Ei kom dock tillsammans med övriga berörda energitillsynsmyndigheter (EV i Finland, och DUR i Danmark) överens om att förslaget inte kunde godkännas utan vissa ändringar. Även den norska tillsynsmyndigheten, NVE-RME, har ställt sig bakom ändringarna.

Den 9 december 2020 begärde därför de berörda tillsynsmyndigheterna förlängd beslutstid vid ACER.

ACER beviljade i beslut nr 01/2021 av den 17 februari 2021 förlängd beslutstid till den 16 juli 2021.

Den 8 december 2020 begärde Ei att Svenska kraftnäts ansökan om förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum skulle ändras i vissa delar. Det gällde bland annat klargörande om Statnetts deltagande och roll i det regionala samordningscentrumet och samordningscentrumets möjlighet att delegera uppgifter. Även klargörande om skadeståndsansvar samt det regionala samordningscentrumets oberoende efterfrågades. Svenska kraftnät kom in med en ändrad ansökan den 14 januari 2021.

Ei begärde, efter överenskommelse med övriga berörda tillsynsmyndigheter, den 30 april 2021 in ytterligare uppgifter om Statnetts möjligheter till deltagande i samordningscentrumet vid en eventuell förändrad rättslig situation i EU eller i Norge. Ei och de övriga tillsynsmyndigheterna fick den 20 maj 2021 den begärda informationen.

De berörda tillsynsmyndigheterna ansåg dock att det fortfarande saknades tydlighet kring Statnets roll. Detta ledde fram till att de berörda tillsynsmyndigheterna enades om att själva göra vissa tillägg i förslaget. Dessa ändringar innebär att det ytterligare tydliggörs på vilka villkor som Statnett kan delta innan relevant EU-lagstiftning är genomförd i Norge.

De berörda tillsynsmyndigheterna har i sin samordning kommit fram till att förslaget till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum med tillägget som gjorts av tillsynsmyndigheterna bör godkännas.

Bestämmelser som ligger till grund för beslutet

Förordning (EU) 2019/943

Senast den 5 juli 2020 ska alla systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen lämna ett förslag om inrättandet av regionala samordningscentrum till den berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med de kriterier som fastställs i kapitel V.

Tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen ska granska och godkänna förslaget

Förslaget ska åtminstone bestå av följande:

- a) Medlemsstat för de regionala samordningscentrumens blivande säte och de deltagande systemansvariga för överföringssystem,
- b) De organisatoriska och ekonomiska arrangemang samt de driftlösningar som är nödvändiga för att säkerställa effektiv, säker och tillförlitlig drift av det sammanlänkande överföringssystemet,
- c) En genomförandeplan för de regionala samordningscentrumens verksamhetsstart,
- d) Stadgarna och arbetsordningen för de regionala samordningscentrumen,
- e) En beskrivning av samarbetsprocesser i enlighet med artikel 38,
- f) En beskrivning av arrangemangen för de regionala samordningscentrumens skadeståndsansvar i enlighet med artikel 47,
- g) Om två regionala samordningscentrum drivs enligt ett rullande schema i enlighet med artikel 36.2, en beskrivning av arrangemangen för att fastställa tydliga ansvarsområden för dessa regionala samordningscentrum och förfaranden för utförandet av deras uppgifter (artikel 35.1).

Efter tillsynsmyndigheternas godkännande av förslaget i punkt 1 ska regionala samordningscentrum ersätta regionala säkerhetssamordnare som inrättats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 och ska tas i drift senast den 1 juli 2022 (artikel 35.2).

De regionala samordningscentrumen ska ha en juridisk form som avses i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/11 32 (artikel 35.3).

De regionala samordningscentrumen ska vid utförandet av sina uppgifter enligt unionsrätten, agera oberoende av enskilda nationella intressen och oberoende av intressena hos de systemansvariga för överföringssystem (artikel 35.4).

De regionala samordningscentrumen ska genom att utföra de uppgifter av regional betydelse som de tilldelats i enlighet med artikel 37 komplettera den roll som innehas av de systemansvariga för överföringssystem. De systemansvariga för överföringssystem ska ansvara för förvaltningen av elflödena och för att säkerställa ett säkert, tillförlitligt och effektivt elsystem i enlighet med artikel 40.1 d i direktiv (EU) 2019/944 (artikel 35.5).

Syfte med förordning 2019/943 är att:

- a) Lägga grunden för ett effektivt uppnående av målen för energiunionen, och särskilt klimat- och energiramen för 2030, genom att med hjälp av marknadens signaler uppnå ökad effektivitet, en större andel förnybara energikällor, försörjningstrygghet, flexibilitet, hållbarhet, utfasning av fossila bränslen och ökad innovation,
- b) Fastställa grundläggande principer för välfungerande, integrerade elmarknader, som möjliggör icke-diskriminerande marknadstillträde för alla leverantörer av resurser och för elkunder, ger mer inflytande till konsumenterna, säkerställer konkurrenskraft på den globala marknaden, efterfrågefleksibilitet, energilagring och energieffektivitet, underlättar aggregering av decentraliserad produktion och förbrukning och möjliggör marknadsintegrering såväl som sektoriell integrering och marknadsbaserad ersättning för el som produceras från förnybara källor,
- c) Fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel, och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el, med beaktande av de nationella och regionala marknadernas särdrag: detta omfattar att inrättas en kompensationsmekanism för gränsöverskridande flöden av el, att de införs harmoniserade principer för avgifter för gränsöverskridande överföring och tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänknings mellan de nationella överföringssystemen,
- d) Underlätta genomförandet av en välfungerande och transparent grossistmarknad och bidra till en hög nivå av elförsörjningstrygghet, samt tillhandahålla mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel (artikel 3).

Direktiv (EU) 2019/944

De regionala tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska i nära inbördes samordning godkänna förslaget om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35.1 i förordning (EU) 2019/943 (artikel 62.1 a).

Förordning (EU) 2019/942

Acer är behörig att fatta enskilda beslut om tillsynsfrågor som påverkar gränsöverskridande handel eller gränsöverskridande systemsäkerhet och som kräver ett gemensamt beslut av minst två tillsynsmyndigheter, när tillsynsmyndigheterna har tilldelats befogenhet genom en av följande rättsakter:

- a) En unionslagstiftningsakt som antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet,
- b) Nätföreskrifter och riktlinjer som har antagits före den 4 juli 2019 och senare översyner av dessa nätföreskrifter och riktlinjer, eller,
- c) Nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som genomförandetakter enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 192/2011 (artikel 6.10 första stycket).

Acer är behörig att fatta enskilda beslut som anges i föregående stycke i följande situationer:

- a) Om de behöriga tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom sex månader efter hänskjutande av ärendet till den sista av dessa tillsynsmyndigheter, eller
- b) På grundval av en gemensam begäran av de behöriga tillsynsmyndigheterna (artikel 6.10 andra stycket).

De behöriga tillsynsmyndigheterna kan gemensamt begära att ovanstående period om sex månader förlängs med en period på högst sex månader (artikel 6.10 tredje stycket).

De behöriga tillsynsmyndigheterna ska meddela ACER om sitt beslut (artikel 6.10 andra stycket).

Ellagen (1997:857)

I ett beslut av nätmyndighet enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. 1 b §).

Ei:s motivering till beslutet

De formella kraven på ansökan och beslutsprocessen

Svenska kraftnäts ansökan har kommit in i tid och efter kompletteringar och

ändringar innehåller den alla nödvändiga delar för att Ei ska kunna pröva ansökan.

Ei har samordnat detta beslut med övriga berörda tillsynsmyndigheter. De formella kraven på beslutsprocessen är därmed uppfyllda.

Prövning i sak

Ei anser att Svenska kraftnäts förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum uppfyller de krav som ställs på regionala samordningscentrumen enligt förordning (EU) 2019/943. Detta gäller fördelning av rösträtt, antal styrelsemedlemmar per systemansvarig för överföringssystem och kvalificerad majoritet samt juridisk person för det nordiska regionala samordningscentrumet med tillhörande arrangemang.

I den del som avser Statnetts medverkan i det nordiska samordningscentret saknas vissa bestämmelser om hur Statnetts deltagande ska hanteras. De berörda tillsynsmyndigheterna har därför gjort ändringstillägg i denna del, se bilaga 2. Med dessa ändringstillägg anser Ei att Svenska kraftnäts ansökan kan godkännas.

Beslutet i detta ärende förutsätter för sin giltighet att samtliga berörda tillsynsmyndigheter fattar nationella beslut med samma innebörd som detta beslut.

Hur man överklagar

Information om hur man överklagar finns i bilaga 5.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Anne Vadasz Nilsson. Vid den slutliga handläggningen deltog även chefsjuristen Göran Morén, biträdande

chefsekonomen Jens Lundgren och avdelningschefen Caroline Törnqvist samt
verksjuristen Johan Roupe, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Anne Vadasz Nilsson

Johan Roupe

Bilagor

- 1 Ansökan - Svenska kraftnäts ändrade förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum från 14 januari 2021
- 2 Tillsynsmyndigheternas ändringstillägg till förslaget
- 3 Ansökan - Svenska kraftnäts förslag till etablering av ett nordiskt regionalt samordningscentrum från 16 juli 2020
- 4 Tillsynsmyndigheternas begäran om ändring från december 2020
- 5 Hur man överklagar beslutet

Skickas till

Affärsverket svenska kraftnät (delges)

ACER-Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (för kännedom)